

شیوه‌های تبشیری تل اوانجلیست؛ بررسی موردی روش‌ها و تکنیک‌های تله ونجلیسم و تأثیرات آن

محمد حسین پیشاهنگ^۱

چکیده

ماهواره‌ها امروزه یکی از مؤثرترین ابزارها در تبلیغ ادیان و فرق شناخته می‌شوند. زمان پدید آمدن رادیو و تلویزیون، نهادهای دینی سعی کردند از آنها برای تبلیغ و ترویج عقاید دینی خود و همچنین موعظه و آموزش پیروان خود استفاده کنند. نگاهی کوتاه به ماهواره‌های مستقر بر فراز ایران و خاورمیانه، ما را بر حقیقتی دیگر در آن سوی سکه شبکه‌های دینی آگاه می‌کند. در بررسی همه جانبه برنامه‌ها و عملکرد این شبکه‌ها، درمی‌یابیم که نظام متحد رسانه‌های غرب، امروز در ظاهری متکثر، کمر به نابودی یا تضعیف تفکر اسلامی بسته است، اما در میان حجم عظیم شبکه‌های به ظاهر دینی اما به واقع ضد دین حق، گویا سهم رسانه‌های مسیحی بیش از دیگران است. به نظر می‌رسد جهان مسیحیت بیش از همه به این موضوع همت گمارده است و از همین رو خطر از این ناحیه بیش از همه احساس می‌شود. لذا در این مجال سعی می‌کنیم با بررسی اجمالی برخی از شبکه‌های تبشیری و برنامه‌هایشان، ضمن تبیین اهدافشان، شگردهای رسانه‌ای آنان را شناسایی و تشریح کنیم.

کلیدواژه‌ها: تله ونجلیسم، تبشیر، ماهواره، مسیحیت، رسانه، شگردها، یهودیت

۱. کارشناسی ارشد الهیات مسیحی.

مقدمه

از زمانی که رادیو و تلویزیون به وجود آمدند، نهادهای دینی از آن‌ها برای تبلیغ و ترویج عقاید دینی خود و همچنین موعظه و آموزش پیروان خود بهره بردند، ولی در دو دهه آخر قرن بیستم، ماهواره‌ها به شکلی گسترده برای پخش پیامهای دینی در گسترهای فراختر مورد استفاده قرار گرفته‌اند.^۱ در آغاز قرن بیست و یکم پخش برنامه‌های دینی در معرکه جهانی ادیان قدر و قیمتی بسیار یافت. از هند تا اروپا و از آمریکای لاتین تا ایالات متحده، سخن پراکنی دینی چنان اهمیت یافت که ماهواره‌ها تعالیم و سرگرمی‌های دینی را به سان آذوقه به بسیاری از مردم جهان می‌رسانند.

مثلاً طبق گزارش سال ۲۰۰۲ گروه تحقیقاتی بارنا^۲ که در آمریکا گروهی معتبر است، طی یک ماه، بیشتر بزرگسالان یعنی ۱۳۲ میلیون از ۱۴۱ میلیون نفر، ایمان مسیحی خود را از طریق رادیو و تلویزیون مسیحی اخذ کرده‌اند. این گزارش بیان می‌دارد ۵۲ درصد بزرگسالان آمریکایی در همان ماه رادیوهای خود را روی برنامه‌های مسیحی تنظیم کرده‌اند و از این تعداد، ۳۸ درصد از برنامه‌های تعلیم دهی، موعظه یا تاک شو دینی اطلاع یافته‌اند. در آمریکا ۴۳ درصد از تمام بزرگسالان (تقریباً معادل ۹۰ میلیون نفر) برنامه‌های تلویزیون مسیحی را در یک ماه مفروض پژوهشی تماشا می‌کنند.

اگرچه چنین آماری در مورد دیگر مناطق جهان در دسترس نیست، ولی بی شک حضور بی واسطه ماهواره‌ها و ارائه برنامه‌های دینی در دیگر مناطق، وجود آماری کم و بیش مشابه را چندان دور از واقع نمی‌نمایاند.^۳

جالب است که ایران در فوت پرینت بیش از ۶۷ ماهواره ارتباطی قرار دارد که موجب شده بیش از ۸۵۰۰ تلویزیون ماهواره‌ای و ۴۵۰۰ رادیوی ماهواره‌ای در دسترس ایرانیان قرار گیرد. نگاهی کوتاه به ماهواره‌های مستقر بر فراز ایران و خاورمیانه، ما را بر حقیقتی دیگر در آن سوی سکه شبکه‌های دینی آگاه می‌کند. به نظر می‌رسد جهان اسلام و خاورمیانه و به ویژه ایران به دلایل متعددی از جمله دلایل سیاسی، امنیتی، تاریخی و مذهبی، بیش از دیگر مناطق هدف شبکه‌ها و برنامه‌های دینی و شبه دینی قرار گرفته‌اند.

1. Encyclopedia of Religion, 387.P,2006.
2. Barna Research Group.

۳. شاکرنژاد، ۱۳۸۹، ص ۱.

در میان بیش از شصت تلویزیون ماهواره‌ای دینی در منطقه خاورمیانه که به تبلیغ و ترویج ادیان و فرق مختلف و بعضاً نوظهور می‌پردازند، حدود بیست شبکه به زبان فارسی برنامه ارائه می‌کنند و در کنار اینها تعداد زیادی شبکه فارسی زبان به ترویج تفکر الحادی یا سکولار همت گمارده‌اند. در این مجال تنها اشاره‌ای به شبکه‌های دینی فعال به زبان فارسی، می‌تواند ما را بیش از پیش با این پدیده نگران کننده آشنا کند:

- تلویزیون محبت تی وی: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت ۲۴ ساعته؛
 - تلویزیون ست سون پارس: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت ۲۴ ساعته؛
 - تلویزیون نجات تی وی: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت ۲۴ ساعته؛
 - شبکه هفت: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت ۲۴ ساعته؛
 - تلویزیون پارس تی وی: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت پاره وقت؛
 - تلویزیون امید ایران: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت پاره وقت تلویزیون؛
 - جام جم: مبلغ مسیحیت تبشیری، به صورت پاره وقت؛
 - شبکه نور تی وی : مبلغ وهابیت ۲۴ ساعته؛
 - شبکه کلمه تی وی : مبلغ وهابیت ۲۴ ساعته؛
 - شبکه وصال فارسی : مبلغ وهابیت ۲۴ ساعته؛
 - شبکه وصال حق: مبلغ وهابیت ۲۴ ساعته؛
 - تلویزیون: AFN مبلغ تصوف گنابادیه، به صورت پاره وقت؛
- شایان ذکر است در برخی از شبکه‌های فارسی زبان دیگر نیز به صورت منسجم عقاید تصوف مقصودیه و گنابادیه ترویج می‌شود.

- شبکه بهایی تی وی: مبلغ بهائیت، به صورت پاره وقت؛
 - تلویزیون کانال جدید: مبلغ کمونیسسم، به صورت پاره وقت؛
- و بیش از ده‌ها رادیو ماهواره‌ای که با کیفیتی عالی و به صورت ۲۴ ساعته به ترویج ادیان و فرق انحرافی به زبان فارسی و حتی گویش‌های محلی آن مبادرت می‌ورزند.

با این همه، این حرکت با تمام حجم و وسعتش، گویا تازه در آغاز راه است و شنیده‌ها حاکی از آن است که تلویزیون‌ها و رادیوهای ماهواره‌ای بسیار دیگری نیز در راه‌اند. همچنین پیش‌بینی می‌شود با توجه به کاهش هر روزه بهای کانال‌های ماهواره‌ای و آسانتر و ارزانتر شدن فرایند برودکستینگ در جهان، این حرکت و تب

راه اندازی شبکه‌های تلویزیونی و رادیویی ماهواره‌ای، هر روز داغتر شود و گروه‌ها و فرقه‌های بیشتری به استفاده از این تریبون مبادرت ورزند.

نکته درخور توجه در این میان آن است که با وجود کثرت این شبکه‌ها و نامهای متنوعشان، وحدت رویه شان نشان از هدف واحد همه آنها در فوت پرینت ایران و جهان اسلام دارد. این هدف واحد همان سوی دیگر سکه است که پیشتر به آن اشاره کردیم.

یک سوی سکه هر یک از این شبکه‌های ماهواره‌ای تبلیغ و ترویج آیینی خاص و آموزش عقاید و مناسک آن آیین است، ولی سوی دیگر سکه مقابله با تفکر جهانی شیعی است.

نظام متحد رسانه‌های غرب که تحت سلطه صهیونیسم جهانی قرار دارد، با درک این واقعیت در ظاهری متکثر، کمر به نابودی یا تضعیف این تفکر ناب بسته است. از این روست که با کمی دقت در برنامه‌های دینی شبکه‌های ماهواره‌ای مختلف درمی‌یابیم که همه به شکلی منسجم تنها به یک تفکر حمله می‌کنند و رقیب خود را تنها یک اندیشه می‌دانند. پژوهش‌ها و بررسی‌های پراکنده‌ای که پیشتر در مورد این شبکه‌ها انجام شده است، نشان داده است که معمولا در مقطع زمانی خاص تمام شبکه‌ها و برنامه‌های به ظاهر دینی به شکلی منسجم به طرح یک شبهه می‌پردازند و به یک نقطه واحد از تفکر شیعی حمله می‌کنند. زمانیکه این هماهنگی در نشریات، سایت‌ها و محافل تبلیغی ادیان و فرق دیگر نیز مشاهده می‌شود، دیگر جای هیچ شکی باقی نمی‌گذارد که پایگاه واحدی با برنامه‌ای منسجم و هماهنگ تمام این شبکه‌های رسانه‌ای را هدایت و راهبری می‌کند؛ پایگاهی که تنها رقیب خود را تفکر شیعی می‌داند و بسیاری از این ادیان و فرق را خود زاده است و خود تبلیغ می‌کند تا رقیب را از پای درآورد. بی شک مسیحیت تبشیری، بهائیت، وهابیت، کمونیسم تبشیری، نئوبودیسم، نئوشنتوئیسم، نئوتائوئیسم و دیگر عرفان‌های پست مدرن، همه مولود نامیمون یک مادر هستند و بنی هین و رام الله و محمدعلی باب و اشو و سای بابا، همه با یک محفل مشترک ارتباط دارند.

آنچه در این بین ما را دل مشغول داشته، تأثیر مستقیم تلویزیون‌ها و بعضا رادیوهای ماهواره‌ای در گسترش این موج انحراف است. اگر نگاهی به آمار جذب گرایشهای انحرافی در ایران بیندازیم، به آسانی متوجه نسبت مستقیم آن با حجم فعالیت‌ها و تبلیغات رسانه‌های آنها خواهیم شد. به طور کلی برای این شبکه‌ها می‌توان اهداف مشترک ذیل را برشمرد:

۱. ارضای کاذب معنویت‌خواهی و فطرت‌گرایی نسل نو؛
 ۲. گسترش اختلافات قومی مذهبی و تقویت تعصبات فرقه‌گرایانه؛
 ۳. تحت‌الشعاع قرار دادن تفکر شیعی؛
 ۴. کاهش قدرت نظام فکری شیعه در منطقه.
- با مقایسه حجم فعالیت این رسانه‌ها و میزان تأثیرگذاری آن‌ها به تفکیک مذهب یا دین ترویج شده، این آمار به دست می‌آید:

- مسیحیت: ۳۸٪
- ضداسلام: ۱۲٪
- تصوف: ۱۰٪
- وهابیت: ۱۰٪
- بهائیت: ۸٪
- زرتشت، قادیانیه: ۳٪
- سایر موارد: ۲٪

آنچه روشن است، درصد فاصله فاحش شبکه‌های مسیحی با دیگر شبکه‌هاست. به نظر می‌رسد جهان مسیحیت بیش از همه به این امر همت گمارده است. از همین رو خطر از این ناحیه بیش از همه احساس می‌شود. لذا می‌طلبید، پژوهشگران این عرصه با بررسی شبکه‌های تبشیری و برنامه‌هایشان، ضمن تبیین اهدافشان سگردهای رسانه‌های آنان را شناسایی و برملا نمایند تا جهت برنامه‌ریزی برای مقابله، مورد توجه مسئولین قرار گیرند.

فهرست شبکه‌های تبشیری

- الف) شبکه‌های بزرگ تبشیری
- تی بی ان (TBN)
 - لبخند کودک (smile of the child)
 - جی سی تی وی (JCTV)
 - شبکه تلویزیون کلیسا (The church channel)
 - شبکه اروپا
 - شبکه تی بی ان انلس (اسپانیولی)
 - شبکه شفا (تی بی ان عربی)
 - شبکه نجات (تی بی ان فارسی)
 - تی بی ان اردو

- گاد تی وی
- گاد چنل
- گاد یو کی
- دی استار
- سی بی ان
- (ب) شبکه‌های کوچکتر تبشیری:
- شبکه محبت
- شبکه الحیات
- شبکه المعجزه
- شبکه سی جی ان
- اسپریت چنل
- تلویزیون برکت
- شبکه خداوند منزه
- شبکه تی سی تی
- کانال امید
- شبکه جهان محبت
- شبکه اتحاد رسولی
- تلویزیون رنگین کمان
- شبکه سی ان ال
- شبکه آی ان آی
- شبکه سه فرشته
- تلویزیون خدای زنده
- شبکه کلام روح
- شبکه کلام
- شبکه اعتقادنامه و...

اهم تعالیم و ویژگی‌های محتوایی تلویزیون‌های تبشیری:

قطعا در شبکه‌های تبشیر مسیحیت، آنچه یافت می‌شود، الهیات مسیحی است و آموزه‌های کلیسایی. مواردی همچون تثلیث، آموزه فدا، برخاستن عیسی از میان مردگان، عطایای روح القدس و... .

اما آنچه در این نوشتار مد نظر ماست اینها نیست. بلکه آموزه‌هایی است که گاه چندان نسبتی با کلیسا ندارد، یا از آموزه‌های الهیاتی مرسوم نیست؛ به هر حال شامل ویژگی به خصوصی است که تبعاتی بیش از تبشیر کتاب مقدس به دنبال دارد.

اغلب این آموزه‌ها برآمده از فضای فکری غرب و فلسفه غربی است که در جان مسیحیت غربی خلیده است. مواردی نیز مربوط به جریان حاکم بر رسانه‌های جهان است؛ از جمله رسانه‌های مسیحی و تبشیری.

به اختصار می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- دنیابینی و فرجام‌خواهی دنیوی به جای آخرت باوری
 - گسترش نگاه دوآلیستی خیر و شر
 - برجستگی نگاه آخرالزمانی و تفکرات آرماگدونستی
 - خرافه‌باوری و در مقابل اتهام خرافه، به باورهای اصیلی چون اسلام
 - ترویج سبک زندگی آمریکایی به‌نام زندگی مسیحایی
 - اعتقاد به برگزیدگی قوم یهود و تعلق سرزمین‌های مقدس به آنها
- از این میان به دلیل اهمیت موضوع تنها به شرح و بسط گزاره آخر می‌پردازیم.
- برنامه‌های تولیدی:

تبرک اسرائیل عنوان برنامه‌ای است که در شبکه CBN تولید و پخش می‌شود. هدف ما بررسی این برنامه‌ها نیست؛ اما می‌خواهیم جریان فکری‌ای که تقریباً بر تمام شبکه‌های تبشیری تسلط دارد، یعنی صهیونیسم مسیحی را تبیین نماییم. قطعاً پروتستانی بودن جریان تبشیر، خود بهترین زمینه‌ساز تقویت این جریان شبه الهیاتی در میان تله‌انجلیست‌هاست.

چندان تفاوتی نمی‌کند که فلان تلویزیون تبشیری، بابتیستی است، یا پنطیکاستی، یا اوانجلیستی. هر چه باشد، باورهای مشترکی چون: اهمیت عهد عتیق، برگزیدگی قوم یهود و بنی اسرائیل، نقش و رابطه یهود با سرزمین‌های مقدس در بازگشت مسیح و... در میان برنامه‌هایشان موج می‌زند.

اگرچه گرایش‌های فرقه‌ای موجب کمرنگ یا پررنگ‌تر شدن این آموزه‌ها در برنامه‌هایشان شده است، ولی گویا از وجود آن گریزی نیست. با توجه به ارتباط تنگاتنگ محافظه‌کاران آمریکا با جریان‌ات تبشیری و خصوصاً تله‌انجلیست‌ها و روابط مالی بینشان، طبیعی است که این‌گونه آموزه‌ها به صراحت از این شبکه‌ها منتشر می‌شود تا در راستای اهداف سیاسی حزب مطبوع خود قرار گیرند.

نقش اوانجلیست ها و شبکه‌های تبشیری آنان در انتخابات دوره‌های قبل و اثرگذاریشان بر پیروزی جمهوری خواهان در دوره جرج بوش، دیگر بر کسی پوشیده نیست. این که به چه دلیل جریانات الهیاتی تا این اندازه با جریانات سیاسی گره خورده است، مسئله‌ای است که جای بررسی دارد، ولی آنچه در ورای همه اینها مهم می‌نماید، توجه به همین پیوند و تبعات ناشی از آن است. با حمایت دولت جمهوری خواه ایالات متحده از تله‌ونجلیسم، بنیادگرایی گسترش یافته و مسیحیت صهیونیزم به عنوان یک مکتب (و نه فرقه) در شبکه‌های تبشیری نفوذ بی‌شائبه‌ای پیدا کرد. برخی از تله‌ونجلیست‌های معروف نیز که به صورت فرا فرقه‌ای عمل و موعظه می‌کنند از مسیحیان صهیونیست معروف به شمار می‌روند.

جری فال‌ول^۱ در کنار روبرت سان^۲ به عنوان تله‌ونجلیست مروج مذهبی سنتی‌ها، برای هر دو گروه پنتیکاستال‌ها و اوانجلیست‌ها تبشیر می‌کند. او عبادت‌های سنتی مذهبی را گسترش می‌دهد و همین‌طور از بخشش‌های کاریزماتیک حمایت می‌کند. نکته این است که جری فال‌ول از مسیحیان صهیونیست و مروج اصلی نظریه یا اندیشه مسیحیت صهیونیزم است.

پت رابرتسون^۳ از تله‌ونجلیست‌های مشهور جهانی و صاحب شبکه بزرگ رسانه‌های مسیحی سی بی ان، در ۱۴ ژولای ۲۰۰۲، جایزه دوستی با رژیم اسرائیل را از طرف شعبه سازمان صهیونیزم آمریکا در شیکاگو دریافت می‌کند.

همچنین بنی الون، عضو کابینه و وزیر جهانگردی رژیم صهیونیستی در تاریخ ۱۵ فوریه سال ۲۰۰۴ در کنوانسیون «پخش کنندگان ملی - مذهبی»، جایزه سفیر (Ambassadors Award) را به پت رابرتسون می‌دهد.

پیش از آن نیز در ژانویه ۱۹۹۴، مؤسسه «جهاد حمایت مردمی از رژیم صهیونیستی» جایزه مدافع اسرائیل را به همین شخص اهدا کرده بود.

جالب است که در یکی از مهمترین برنامه‌های شبکه سی بی ان (متعلق به پت رابرتسون) که برنامه‌ای سراسر حمایت از رژیم صهیونیستی است، آموزه‌های دینی در خصوص شیوه زندگی کاریزماتیک و پنتیکاستی ارائه می‌شود؛ در حالی که

1. Fallwell.

2. Robertson.

3. Pat Robertson.

رابرتسون خود از بابتیست‌های جنوبی است و از سوی آن فرقه در مقام کشیشی گماشته شد.^۱

شبکه تلویزیونی گاد تی وی در سال ۲۰۰۲، مرکز فرستنده‌های خود را به فلسطین اشغالی انتقال می‌دهد، تا به زعم خود و در جهت تحقق پیشگویی‌های کتاب مقدس، کلام خداوند از آنجا به سراسر نقاط جهان انتشار یابد.

شبکه کابلی دی استار نیز در هشتم مه سال ۲۰۰۶، رسماً فعالیت خود را در فلسطین اشغالی آغاز می‌کند، تا به عنوان اولین شبکه ۱۰۰٪ مسیحی باشد که از رژیم صهیونیستی اجازه پخش رسمی در سرزمین‌های اشغالی می‌گیرد.

امروزه بنیادگرایان مسیحی در حمایت از حکومت یهود بر سرزمین‌های مقدس، فعال‌تر از یهودیان صهیونیسم عمل می‌کنند. چرا که باور دارند برای ظهور مجدد مسیح، باید پیشگویی‌های کتاب مقدس تحقق یابد و این نیست مگر بازگشت همه یهودیان به سرزمین مقدس، تشکیل دولت مستقل یهودی در اورشلیم و بنای مجدد هیکل سلیمان در محل فعلی مسجدالاقصی.

یکی دیگر از موارد مذکور در شرایط ظهور مجدد مسیح، تبشیر لاهوت انجیل به تمام ملل جهان است. این مهم، در تبشیر انجیل توسط ماهواره‌ها در حال پیگیری است و موارد مذکور دیگر توسط قوم یهود یا در حقیقت صهیونیست‌ها در حال پیگیری است. البته دستگاه بزرگ و عریض و طویل تلویزیونی تبشیر انجیل، تمام تلاش خود را برای توفیق آنان و توجیه جنایات‌شان انجام می‌دهد.

برنامه سرزمین موعود برنامه‌ای است درباره ریشه‌های تاریخی توطئه قوم یهود در فلسطین. برنامه سفر به اورشلیم همراه با مسیح نیز برنامه‌ای است که مسیحیان و دیگر مخاطبان خود را با بیت‌المقدس به عنوان سرزمینی از اساس یهودی و متعلق به یهودیان آشنا می‌کند.

فیلم پناهگاه با اشاره به آزار یهودیان در آلمان نازی، لزوم بازگشت آن‌ها به سرزمین‌های موعود را تبیین می‌کند.

برنامه تبرک اسرائیل نیز برنامه‌ای است که تلاش می‌کند به بهانه‌های دینی مختلف، برای نجات اسرائیل از بحران اقتصادی، از میان مسیحیان، اعانه و عسریه جمع کند.

۱. شاکر نژاد، ۷۲.

گفتنی است که در شبکه‌های تبشیری فارسی زبان (نجات، محبت و ست سون پارس) و همچنین عرب زبان (الحیات، الشفا و المعجزه)، حمایت از اسرائیل و رژیم صهیونیستی به صراحت دیگر شبکه‌ها صورت نمی‌گیرد. علت نیز، حساسیت این موضوع برای جهان عرب و منفور بودن چهره این رژیم در ایران است. بی‌شک افشاگری‌های رسانه‌ای در ایران و جهان عرب نسبت به جنایات این رژیم، کار را برای تله‌ونجلیست‌ها دشوار کرده است. ولی این مسئله در هر صورت مانع از پیگیری این موضوع (حمایت از دولت یهودی در اورشلیم) حتی در این شبکه‌ها نیز نشده است. نکته قابل توجه این است که این آموزه در شبکه‌های عربی و فارسی زبان، به شکلی کاملاً نرم‌تر به مخاطب القاء شده، تا از بروز حساسیت نسبت به آن بکاهد.

تله‌ونجلیسم عربی و فارسی در این خصوص دو شگرد جدی را دنبال کرده است:

- نسل‌سازی: به این معنا که سعی کرده در کارتونهایی که برای کودکان پخش می‌کند، آموزه‌هایی چون برگزیده بودن قوم یهود و مالکیت آنان بر سرزمین‌های مقدس را به نوعی ظریف، جای داده و به کشت باور در نسل‌های بعدی بپردازد.
- اشاره‌های پراکنده و غیرمستقیم به تعلق سرزمین‌های مقدس به بنی اسرائیل با استناد به بخش‌های مختلف عهدین، آن هم به بهانه‌های گوناگون و غیرمرتبط با موضوع، به گونه‌ای که مخاطب احساس کند هدف بیان موضوع دیگری بوده و این مطلب به صورت اتفاقی و به عنوان مفروض کتاب مقدس بیان شده است.

ویژگی‌های ساختاری و راز توفیق

در این بخش به بررسی برخی ویژگی‌هایی می‌پردازیم که موجب موفقیت نسبی این گروه‌های رسانه‌ای شده است. البته عمده این ویژگی‌ها، ساختاری بوده و به همین جهت عنوان این بخش به همین شکل آمده است. ولی به هر حال برخی مسائل محتوایی نیز در توفیق نسبی مؤثر بوده است که به دلیل قلت آن‌ها و همچنین تأثیر نگاه ثانوی در طراحی آن‌ها، در تعیین عنوان بخش، لحاظ نگردیده است.

الف) توفیق، آری یا خیر؟

در ابتدای این فصل یک سؤال جدی مطرح می‌شود و آن این است که آیا اساساً تلویزیون‌های تبشیری در رسیدن به اهداف خود موفق بوده‌اند یا خیر؟ برخی

معتقدند نمی‌توان برای تله‌ونجلیسم توفیقی فرض کرد؛ زیرا حتی بسیاری از مسیحیان نیز از این جریان متنفرند. آن‌ها تنها با اونجلیست‌ها، پنتیکاستال‌ها، بابتیست‌ها و دیگر کلیساهای مرتبط با تله‌ونجلیسم توانسته‌اند ارتباط برقرار کنند. به ویژه با انتشار اخبار یا شایعاتی که درباره فساد اخلاقی و مالی تله‌ونجلیست‌ها منتشر شده، سطح تأثیر آنان کاهش نیز یافته است. با این حال نمی‌توان از تأثیرات تله‌ونجلیسم غفلت نمود.

بر اساس پژوهشی که گزارش آن قبلاً ارائه شد، در آمریکا، ۴۳ درصد از تمام بزرگسالان تقریباً معادل ۹۰ میلیون نفر برنامه‌های تلویزیون مسیحی را در یک ماه مفروض پژوهشی، تماشا می‌کنند.

بر اساس تحقیق دیگری، حدود سیزده میلیون نفر در آمریکای شمالی، به طور منظم برنامه‌های تله‌ونجلیست‌ها را مشاهده می‌کنند. حدوداً شصت میلیون آمریکایی نیز در هر هفته به نحوی از انحاء، در معرض برنامه‌های دینی تله‌ونجلیسم قرار می‌گیرند.

با آنکه آمار مشخصی از مخاطبان تله‌ونجلیسم در دیگر کشورها در اختیار نداریم، اما برنامه‌ها، هدف‌گذاری‌ها و ادعاهای مبشران تلویزیونی انجیل، گرچه خالی از اغراق نیست، ولی باز هم می‌تواند بخشی از حقیقت را بنمایاند.

سی بی ان در سال ۱۹۹۵، با هدف گرواندن ۵۰۰ میلیون نفر به مسیحیت، با پخش برنامه‌های مبتنی بر کتاب مقدس برای مخاطبان بین‌المللی، پروژه دسترسی جهانی سی بی ان (CBNWorldReach) را آغاز کرد.^۱

تلویزیون ام آی تی وی، در خاورمیانه امروز، برای ۲۰۰ میلیون مخاطب بالقوه در پانزده کشور آسیایی و آفریقایی به تبشیر لاهوت انجیل می‌پردازد.

گاد تی وی از طریق ماهواره، برای بیش از ۴۰۰ میلیون نفر در ۲۰۰ ملیت مختلف، قابل دسترس می‌باشد. همین شبکه از طریق تجهیزات کابلی در نپال، به هشتاد هزار خانه و در هند به ۳۰ میلیون خانه راه یافته است. به همین ترتیب در عراق نیز پس از سرنگونی صدام حسین، بین سی تا چهل درصد خانه‌های عراق را تحت پوشش قرار داده است.

مشابه این آمار در خصوص دیگر تلویزیون‌ها، همچون تی بی ان، دی استار و... نیز در دیگر مناطق و کشورهای جهان وجود دارد.

۱. شاکرنژاد، ص ۵۹.

ب) شگردهای شعیده

شگردها و روش‌هایی در کار تله‌ونجلیسم وجود دارد که بی شک تأثیر به‌سزایی در جذب و نگهداری مخاطب دارد. بررسی این روش‌ها می‌تواند برای پژوهشگران، مبلغان و برنامه‌سازان مفید باشد. در این فصل برخی از این روش‌ها را شمرده و مورد کنکاش قرار می‌دهیم.

توجه به تنوع مخاطب:

یکی از ویژگی‌های برجسته مبشران تلویزیونی انجیل، توجه به گروه‌ها، اصناف و اقشار گوناگون مخاطب است. این تنوع در زوایای گوناگون لحاظ گردیده و بر اساس آن، متن‌های متناسب نوشته شده، برنامه‌های متنوع تولید شده و شبکه‌های اختصاصی راه‌اندازی شده است.

یکی از محورهای تفکیک مخاطبان، گروه‌های سنی آنان است. توجه به همه گروه‌های سنی و تولید برنامه متناسب با ذائقه هر یک از گروه‌ها از ویژگی‌های بارز تله‌ونجلیسم است. تی بی ان به عنوان یکی از سازمان‌های حرفه‌ای در عرصه تله‌ونجلیسم، پا را از این نیز فراتر گذاشته و متناسب با گروه‌های سنی مختلف، شبکه تلویزیونی ایجاد کرده است.

* کودکان، سرمایه‌گذاری مطمئن برای آینده:

یکی از مهمترین گروه‌های سنی، کودکان و خردسالان هستند. توجه به حوزه سنی کودک، یعنی سرمایه‌گذاری بلندمدت در نسل‌های آتی؛ یعنی سرمایه‌گذاری در نسلی که نرم‌ترند و آسان‌تر تأثیر می‌پذیرند؛ یعنی سرمایه‌گذاری مطمئن‌تر. انیمیشن‌های «آواز فرشته»، «بالهای فرشته»، «عمه ری و دوستانش»، «گنج کریسمس میکاه»، «خانه پرنده»، «پولس ترسوسی»، «بزرگترین کتاب»، «پادشاه جهان»، «اولین کریسمس اسپاکی»، «سلوک یک زائر»، «معجزات مسیح» و «شکاف» کارتون‌های جذابی هستند که با هدف تربیت مسیحی کودکان تولید شده‌اند.

برنامه‌های عروسکی «سرزمین شیر شاهوار»، «این انتخاب شماست» و «بازارچه کودکان» را نیز به آن مجموعه اضافه کنید.

فیلم‌ها و مجموعه‌هایی چون «نعمتی از خدا»، «نعمت گریه»، «تعطیلات تامی»، «بیا بید با هم دوست شویم»، «مارلی دان و دوستانش» و «حلقه ارتباط» نیز

از دسته برنامه‌هایی هستند که در تلویزیون‌های انجیلی و با هدف جذب و تأثیرگذاری بر مخاطب نوجوان ساخته و پخش شده‌اند.

TBN در بیست و چهارم دسامبر سال ۲۰۰۵ میلادی شبکه تلویزیونی لبخند کودک (Smile of a Child TV) را راه‌اندازی نمود. لبخند کودک شبکه‌ای است اختصاصی کودکان، که به صورت ۲۴ ساعته به ترویج مسیحیت در غالب برنامه‌های کودکانه می‌پردازد. اگرچه این شبکه به زبان انگلیسی بوده (و اخیراً زبان روسی را نیز پوشش می‌دهد) ولی برنامه‌های مختلف و متنوع این شبکه در دیگر شبکه‌های محلی، دوبله یا زیرنویس شده و در لابه‌لای دیگر برنامه‌ها پخش می‌شوند.

* جوان، ورزش، موسیقی، سینما:

گروه‌های سنی بعدی، یعنی نوجوانان و جوانان نیز از اهمیت بالایی برای جریان‌های تبشیری برخوردارند. بسیاری از برنامه‌های تبشیری، مبتنی بر سلیقه و ذائقه همین گروه، طراحی و اجرا می‌شوند:

برنامه «یک به توان سه» برنامه‌ای است سرشار از انرژی، سرگرمی و هیجان که از شبکه CBN پخش می‌شود. این برنامه که به بررسی آخرین اخبار و تحولات دنیای ورزش، موسیقی و ادبیات می‌پردازد، برنامه‌ای است ویژه جوانان و نوجوانان که تلاش می‌کند، در لابه‌لای برنامه‌های سرگرم کننده و پرتحرک، آموزه‌ها و جهانبینی کتاب مقدسی را به جوانان و نوجوانان القا نماید.

«بهترین مدلها»، «آزمایش‌های علمی»، «abc برای یک زوج» و... نیز برنامه‌هایی از همین دست هستند.

موسیقی و برنامه‌های موسیقایی، جایگاه ویژه‌ای برای تله‌ونجلیست‌ها دارد و نقش به‌سزایی نیز در جذب مخاطبان جوان ایفا می‌کند. مجموعه برنامه‌های «عصر انجیل گایدر» و «بازگشت به خانه با بیل و گلوریا گایدر»، «تلویزیون آواز تپه همراه با برایان هوستون»، «رویا در تلویزیون»، «افراط»، «عود عشق» و «ناقوس‌های جهنم» از دیگر برنامه‌هایی است که یا با اجرای موسیقی یا با پرداختن به موضوع موسیقی و تأثیرات آن، سعی در نشان دادن مخاطب جوان در پای تلویزیون‌های مسیحی دارند.

JCTV نیز تلویزیون اختصاصی TBN برای جوانان است که با نمایش انواع برنامه‌های جذاب ورزشی، نمایش شوها، موسیقی‌ها و کنسرت‌های روز دنیا، نمایش ستاره‌های سینما و تلویزیون در تاکشوها، همچنین پخش فیلم‌ها و سریال‌های

اکشن، دینی و سرگرم کننده (با مضامین مسیحی) به دنبال جذب نوجوانان و جوانان پای برنامه‌های ۲۴ ساعته خود می‌باشد.

برنامه «آوای سینما» در شبکه محبت نیز برنامه‌ای است با همین هدف و مضمون. برنامه‌ای جوان‌پسند که به معرفی آخرین فیلم‌های روز ایران و دنیا پرداخته و در نهایت با بررسی قصه فیلم، به تحلیلی کتاب مقدسی و مبتنی بر ایمان مسیحی از داستان فیلم دست می‌زند. البته برای ایجاد تنوع در برنامه، گاهی بررسی سینمای کلاسیک و حتی فیلم‌های قدیمی ایرانی نیز در دستور کار قرار می‌گیرد.

به عنوان نمونه فیلم سینمایی «کفشهای بابا نوروز» یکی از همین فیلم‌ها بوده که در نهایت با تحلیلی تبشیری از آن نتیجه گرفتند، مخاطبان محترم برنامه نیز باید مانند بابا نوروز خود را از ایمان کهنه خویش برهانند و با مسیحی شدن، ایمانی تازه برگزینند.

گروه‌های آسیب پذیر؛ گروه‌های تأثیر پذیر

علاوه بر گروه‌های سنی خاص، گروه‌های دیگری در جامعه قابل شناسایی هستند که به دلایل مختلف مانند آسیب‌پذیر بودن، یا احساس نیاز به دیده شدن، قابلیت جذب‌پذیری بالایی داشته و با کمی سرمایه‌گذاری و عطف توجه، می‌توان همراهی بالایی را از آنان گرفت.

تله‌ونجلیسم با توجه ویژه به این اقشار، و تهیه و پخش برنامه‌های اختصاصی برای آنان، یا مخاطب قرار دادن آنان در عموم برنامه‌ها، جمعیت نسبتاً بالایی را از میان این اقشار، به عضویت جامعه مخاطبان خویش درآورده است.

○ زنان و دختران:

زنان و دختران، شاید بزرگترین گروه از این قشر اثرپذیر اجتماعی باشند. از این رو برنامه‌های بسیاری به نام زنان و به صورت ویژه برای آنان تولید و پخش می‌شود. برنامه‌هایی چون «زن امروز» از شبکه محبت یا تله فیلم «جونی» و همچنین تله‌ونجلیست‌هایی چون خانم جویس مایر، خانم باغستانی، خانم جونو و .. همه در این مهم می‌کوشند.

از این میان، زنانی که به نوعی گرفتار آسیب‌های حاد اجتماعی، همچون طلاق، تجاوز به عنف، فحشا و .. شده‌اند، در اولویت مخاطب قرار دارند. دلیل آن هم روشن است:

هرچه آسیب‌پذیرتر = تأثیرپذیرتر.

البته این مسئله تنها مختص به شبکه‌های تلویزیونی مسیحی نیست، بلکه شبکه‌های تبشیری زیرزمینی نیز بر همین مبنای برنامه‌هایی دارند تا این سه گروه از زنان، یعنی زنان مطلقه، فواحش و همچنین زنانی که به عنف مورد تجاوز قرار گرفته‌اند را به شبکه‌های تبشیری وارد و جذب کلیساهای خانگی نمایند.

یکی دیگر از دلایل این انتخاب، قدرت بالای زنان در برقراری ارتباط، انتقال پیام و ایجاد نشست‌ها و گردهمایی‌های کوچک خانگی است. البته در سه قشر مذکور به دلیل وقت آزاد و فراوان، بی‌پناهی نسبی و نبودن پناه خانوادگی و نیز انگیزه قوی، این قدرت چند برابر می‌شود. بررسی این قشر در فرایندهای تبشیری از اهمیت بالایی برخوردار است که در این مجال نمی‌گنجد و امید است به حول و قوه الهی در محالی دیگر توفیق بررسی دقیق آن پدیده را داشته باشیم. ان شاءالله.

○ معتادان؛ جاهلان بی‌دین و دانش:

یکی دیگر از اقشار آسیب‌پذیر مورد توجه مبشران انجیلی، گرفتاران در دام اعتیاد هستند. اعتیاد می‌تواند شامل مواد مخدر سنتی، مخدرهای شیمیایی، روانگردان‌ها، الکل، یا حتی سیگار باشد؛ و هر کدام باشد، فرقی نمی‌کند. معتاد در مقام یک بیمار، نیازمند بذل توجه است. او که اغلب از سوی خانواده و جامعه رانده شده است و از بلایی که در آن نیز گرفتار شده رنج می‌برد، نیازمند کسی و جایی است که او را پناه داده و از رنج اعتیاد برهاند. به علاوه آنکه او نیازمند دیده شدن است و میخواهد بار دیگر، درون اجتماعی حاضر شود که او را ارج می‌نهند.

تبشیرگران انجیلی این مهم را دانسته و دامی برای این گروه غالباً بی‌بهره از دانش و دین پهن می‌کنند. تله‌ونجلیست‌ها با آنان سخن می‌گویند و از معجزه عیسای خداوند در بیرون‌راندن دیو اعتیاد می‌گویند. مبشران کلیساهای خانگی آنان را پناه عاطفی می‌دهند. اینان اغلب با دادن مسئولیت‌های خطیر تبشیری، احساس بزرگی و مفید بودن به معتادان می‌بخشند.

«درباره مصرف کنندگان مواد مخدر» برنامه‌ای است در همین راستا که در آن معتادان به الکل و مواد مخدر از چگونگی نجاتشان از اعتیاد، به وسیله ایمان به مسیح سخن می‌گویند.

برنامه‌هایی چون «انعکاس»، «غلبه»، «فنجان آب سرد» و «از اعتیاد به مواد مخدر پاکم» و فیلم داستانی «سقوط و پرواز» نیز از همین دست برنامه‌ها می‌باشد. در این‌جا فرصت را غنیمت شمرده و به نکته مهمی هرچند حاشیه‌ای اشاره می‌کنیم. آیا بین مافیای مواد مخدر که تلاش می‌کند، جوانان و زنان و مردان

بیشتری را در دام اعتیاد گرفتار کند، با دستگاه ایدئولوژیک غرب که در هماهنگی با دستگاه‌های سیاسی تلاش می‌کند، گروه بیشتری را به بهانه‌های گوناگون، من جمله رهایی از دام اعتیاد، به مسیحیت متمایل ساخته و از چاله در چاه بیندازد، ارتباطی هرچند غیر مستقیم وجود دارد یا خیر؟ این پرسشی است که یافتن پاسخش کار آسانی نیست و شاید تنها به حدس و گمان باید بسنده کرد.

ولی نکته‌ای که نمی‌شود از کنارش به راحتی گذر کرد، ارتباطی است که بین کمپین‌های ترک اعتیاد با عنوان NA و گرایش‌های کتاب مقدسی یا تیشیری وجود دارد. در یک بررسی اجمالی و کوتاه، به راحتی می‌توان دریافت که جزوات و کتاب‌های جلسات NA، تا چه اندازه متأثر از تفکرات مسیحیت غربی است. بدون شک خواندن این کتاب‌ها و جزوات، اذهان را برای پذیرش القائات تیشیری، بسیار آماده و مساعد می‌کند.

○ بیماران خاص؛ نیازمند امید و توجه:

گروه آسیب‌پذیر بعدی مورد توجه تله‌ونجلیست‌ها و تیشیرگران انجیل، بیماران خاص به ویژه مبتلایان به بیماریهای لاعلاج یا صعب‌العلاج چون سرطان و ایدز می‌باشند.

البته داستان زندگی نابینایان، افلیج‌ها و بیماران اعصاب و روان نیز که با ایمان به مسیح توانستند بر مشکلات خود غلبه کنند، بخش عمده‌ای از کنداکتور شبکه‌های تیشیری را به خود اختصاص می‌دهد. «انعکاس» که پیشتر به آن اشاره کردیم، علاوه بر بحث اعتیاد، به موضوع بیماران سرطانی نیز می‌پردازد.

«شخصی بدون چهره»، «آه آینه آینه» و «روزهای زندگی من» داستان‌هایی هستند که زندگی افراد بیماری را نشان می‌دهد که با ایمان به مسیح توانستند بر تمام مشکلات ناشی از بیماریشان غلبه کنند.

علاوه بر تبلیغ نگاه غلبه بر مشکلات بیماری‌ها، نگاه دیگری که به صورت لجام گسیخته تبلیغ و ترویج می‌شود، موضوع شفا به واسطه ایمان است. برنامه‌های شفا دهی از برنامه‌هایی است که تقریباً در تمام شبکه‌های تیشیری پخش می‌شود و به صورت یک رقابت رسانه‌ای - الهیاتی درآمدی است. هر یک از تله‌ونجلیست‌ها تلاش می‌کند قدرت خود را در شفادهی به رخ بکشد و داعیه‌دار شفا باشد. این پدیده نسبتاً نوظهور اونجلیستی، در ظهور تله‌ونجلیسم، از برنامه شفا در کلیسا تبدیل شده است به شفای گروهی مخاطبان تلویزیون از داخل استدیو. هر کس که برای برنامه یا تلویزیون نامه نوشته باشد، یا عشریه و اعانه‌ای پرداخت کرده باشد، مشمول دعای

شبان یا کشیش یا همان سوپر تله‌ونجلیست شده و به قدرت ایمان شفا خواهد یافت. در برنامه بعد نیز معمولاً نامه کسانی را می‌خوانند که نوشته‌اند در خلال دعای برنامه هفته گذشته، یا شب گذشته شفا یافته‌اند.

○ بحران در خانواده:

یکی دیگر از معضلات اجتماعی دنیای مدرن که گریبان‌گیر بسیاری از خانواده‌ها شده، وجود اختلافات و ناسازگاری‌های خانوادگی به ویژه میان زن و شوهرهای جوان است. این موضوع نیز از دید تله‌ونجلیست‌ها پنهان نمانده و مبتلایان به این معضل جهان مدرن را، به مثابه گروهی خاص در برنامه‌هایشان لحاظ کرده و مورد مخاطب قرار داده‌اند.

برنامه‌هایی چون «قول میدهم او را دوست داشته باشم» و نمایش بسیاری از مستبشرینی که پس از ایمان به مسیح توانستند بر تمام مشکلاتشان فائق آیند، همه در همین راستاست. قصه‌هایی چون «تو با چه کسی می‌روی؟»، «قلب‌های تشنه»، «غریبه» و «نشانه» نیز فیلم‌هایی هستند که به مضامینی چون نقش ایمان مسیحی در حل مشکلات خانوادگی می‌پردازند. علاوه بر این برنامه که به طور خاص به این موضوعات می‌پردازند، روی سخن در بسیاری از تاکشوها با همین اقتضار بوده و در بسیاری موارد نیز میهمانان برنامه‌های ترکیبی یا تاکشوها، افرادی از همین گروه‌های اجتماعی می‌باشند.

نگاه بین‌المللی، توجه به ملیت‌ها و قومیت‌ها:

یکی از ویژگی‌های بارز تله‌ونجلیست‌ها، نگاه جهانی آنان در امر تبشیر است. البته اصل «تبشیر لاهوت انجیل به تمام ملل» از اصول هفتگانه اونجلیستی است که تمام جریان‌های انجیلی و تبشیری، به آن اعتقاد دارند. اما این که این اصل در عمل نیز مورد توجه خاص قرار گیرد و برنامه‌ریزی‌ها مبتنی بر آن صورت پذیرد، نکته مهمی است که باید از تله‌ونجلیسم آموخت.

پروژه دسترسی جهانی سی بی ان (CBN WorldReach) طرحی در همین راستا بود که در سال ۱۹۹۵ با هدف گرواندن ۵۰۰ میلیون نفر به مسیحیت آغاز شد و بر اساس آن CBN اقدام به پخش برنامه‌های مبتنی بر کتاب مقدس برای مخاطبان بین‌المللی نمود.

تلویزیون ام‌آی تیوی در خاورمیانه، امروز برای ۲۰۰ میلیون مخاطب بالقوه، در پانزده کشور آسیایی و آفریقایی به تبشیر لاهوت انجیل می‌پردازد.

در سایت شبکه گاد تیوی در میان اهداف این شبکه آمده است:
... موعظه کردن انجیل در تمام نقاط جهان، خصوصا برای آن انسان‌هایی که هرگز کلام عیسی مسیح را نشنیده‌اند و یا کسانی که از مسیر خارج شده‌اند و حال قصد بازگشت دارند.

در همین سایت آمده است که رؤیای این مجموعه، گرواندن یک میلیارد نفر به مسیحیت، در سطح جهان است.

گاد تیوی با هشت کانال بین‌المللی بر روی ۱۵ ماهواره به صورت شبانه‌روز، برنامه ارسال کرده و با ورود به ۱۲۲ میلیون خانه، از طریق ماهواره برای بیش از ۴۰۰ میلیون نفر در ۲۰۰ ملیت مختلف، قابل دسترس می‌باشد. همین شبکه از طریق تجهیزات کابلی در نپال، به هشتاد هزار خانه و در هند، به ۳۰ میلیون خانه راه یافته است.

مجموعه رسانه‌ای TBN با مجموعاً یازده شبکه بر روی چهل و هفت ماهواره، برای ۲۴ زبان زنده دنیا و به صورت ۲۴ ساعته، برنامه تولید و پخش می‌کند. در اعتقادنامه این شبکه نیز می‌خوانیم:

... مأموریت کلیسا، از طرفی تبشیر انجیل در سراسر جهان و از طرف دیگر پرورش و سر و سامان دادن به مسیحیان است.

شبکه نجات با مدیریت رضا صفا نیز، از مجموعه شبکه‌های TBN می‌باشد که به زبان فارسی، برای فارسی زبانان منطقه و جهان، به تبشیر مسیحیت می‌پردازد. در سایت این شبکه فارسی زبان نیز می‌خوانیم:

اعلام انجیل عیسی مسیح به مسلمانان در سراسر خاورمیانه، به زبان بومی آن مردمان (فارسی، عربی، ترکی). اما مخاطبان فاز نخست این اعلان، فارسی زبانان‌اند.

گفتنی است که اکنون شبکه عربی TBN به صورت مستقل و با نام الشفاء در حال تبشیر شبانه روزی است.

شبکه دیاستار نیز با ۴۰ ایستگاه تلویزیونی در آمریکا، دومین کانال تلویزیونی مسیحیت در این کشور به حساب می‌آید. دیاستار با پخش ماهواره‌ای بر روی ماهواره‌های هات برد، به ۷۴ کشور، تایکام ۳ به ۵۹ کشور، و ماهواره‌های ای ام سی ۴، ان اس اس ۸۰۶، بی اسکای بی، وی آست، پاس ۱۰ و اوپتوس بی ۳، به ۲۰ کشور دسترسی پیدا کرده است که در مجموع برای سه میلیارد بیننده، قابل دسترس شده است.



در اعتقادنامه این شبکه که در قسمت «درباره ما» در سایتشان و در ۱۶ بند آمده است، در بند ۶ آن چنین می‌خوانیم:

ما معتقدیم خدمت‌رسانی کلیساهای محلی، به عنوان بخشی از مسیح و جلوه‌ای از اوست که پروردگار آن را جهت تحقق رسالت بزرگ خود، یعنی دستیابی به جهانی پیرو انجیل، برپا داشته است. رسالت کلیسا این است که کلیساهای محلی را برای تعلیم، تهذیب، ترقی و افزایش معتقدان، تجهیز کند تا مسیح به جلوه اصلی خود بازگردد. ... به علاوه ما معتقدیم کتاب مقدس اصول اعطای کمک، چه کم و چه زیاد، به خدمت‌رسانی‌ها و میسیونرهای مسیحی معروف را آموزش می‌دهد.

تبلیغات، تبلیغات، تبلیغات:

از مهمترین اصول کار رسانه‌ای، تبلیغات است. امروز تله‌ونجلیسم در کار تبلیغات رسانه‌ای، پیشگام رسانه‌ها شده است. گاه برای راه‌اندازی یک شبکه مسیحی، چنان سروصدایی راه می‌اندازند و آمدنشان را در بوق و کرنا می‌نوازند که گویا مسیح ظهور کرده است و حتی گاه از این ادعا نیز ابا نمی‌کنند.

به عنوان مثال با اسقرار شبکه گادتیوی در لندن، آرم و شعارهای این شبکه، بر روی ۲۰۰ اتوبوس و ۳۰۰ بیلپورد این شهر نصب می‌گردد. جالب آنکه در این تبلیغات نوشته شده بود: «خدای پدر، پسر، گادتیوی.» معمولاً در هنگام راه‌اندازی یک شبکه مسیحی، شبکه‌های مسیحی دیگری که نزدیکی عقیدتی با آن داشته باشند، برای آن شبکه جدید التأسیس تبلیغ می‌کنند.

یکی دیگر از تبلیغات این شبکه‌ها، معمولاً بیان آمارهای اغراق آمیزی است که در تعداد بینندگان خود ذکر می‌کنند. ادعاهایی که بسیاری اوقات باور آن، به لحاظ عقلی و منطقی درست به نظر نمی‌آید.

نوع دیگر تبلیغات این رسانه‌ها، تبلیغ تعاملی با کلیساها و منسک‌های آیینی است. به این معنا که تلویزیون‌های انجیلی با نمایش جلسات کلیساهای گوناگون، آنان را برای تشویق هوادارنشان به مشاهده این تلویزیون‌ها، ترغیب می‌کنند.

از رسانه‌های تعاملی تا تعاملات فرا رسانه‌ای:

یکی از مهمترین شیوه‌ها و شگردهای تلویزیون‌های انجیلی، ایجاد ارتباطات فرا رسانه‌ای است. تله‌ونجلیست‌ها به ارتباط مجازی یک‌سویه با بینندگان بسنده نکرده و با بهره‌گیری از تمام امکانات رسانه‌های تعاملی (مانند ایمیل، وبلاگ، شبکه‌های اجتماعی و...)، سعی می‌کنند برنامه‌های دوسویه و تعاملی ارائه کنند. البته آنان باز هم

به این مقدار بسنده نکرده و با برگزاری نشست‌ها و گردهمایی‌های سالانه یا دوسالانه، به صورت‌های محلی، منطقه‌ای و سراسری و بین‌المللی، با بینندگان خود ارتباط رو در رو برقرار کرده و سطح ارتباط را از عرصه مجاز به حقیقت وارد می‌کنند.

علاوه بر این اغلب شبکه‌ها، با ایجاد باشگاه‌ها یا کلوب‌های هواداران شبکه، یا برنامه‌ای خاص، کاربران و بینندگان را به عضویت دائم برنامه یا شبکه در می‌آورند. کلوب هفتصد از همین باشگاه‌هاست، که در پی یک برنامه حمایتی از شبکه CBN ایجاد شد و بعدها برنامه‌های متعدد دیگری با نام آن، تولید و پخش کرد، تا از تمام ظرفیت به وجود آمده توسط کلوب هفتصد، استفاده شود. برنامه «عملیات تبرک بخش» که به جمع آوری اعانه و کمک برای سیل یا زلزله زدگان، یا دیگر فقرا، اقدام می‌کند، یکی از همین برنامه‌هاست.

کلوب هفتصد، بعدها نیز، نسخه‌های دیگری را چه در همان شبکه و چه در شبکه‌های مسیحی دیگر، پیدا کرد. کلوب هفتصد هوی (Hoy 700 Club) نام نسخه بین‌المللی همان برنامه است. «کلوب هفتصد پال و فیونا» نیز نسخه اروپایی آن است که از بریتانیا و در شبکه گادتیوی پخش می‌شود. نسخه آسیایی باشگاه مزبور نیز با نام برنامه «کلوب هفتصد آسیا» از کشور فیلیپین و بر روی شبکه «جی ام ای ۷» با اجرای گوردن رابرتسون، پخش می‌شود.

علاوه بر همه اینها معمولاً مؤسسات، بنیادها و نهادهایی وجود دارند که در پیوستگی کامل با یک شبکه یا یک برنامه، قرار دارند. وجود این مجموعه‌ها که اغلب ماهیت تبلیغی یا خدمت‌رسانی مسیحی دارند، موجب شده تا حوزه تأثیر رسانه‌های مسیحی و همچنین پایایی این تأثیرات، دوچندان و بلکه بیشتر شود. به واسطه این تعاون دوسویه، مخاطبان برنامه‌ها پس از دریافت پیام، رها نشده و با کوچکترین تمایلی، تحت حمایت و پشتیبانی قرار می‌گیرند.

البته ناگفته نماند که گاه برخی و حتی بسیاری از برنامه‌های شبکه‌های مسیحی، در همان مؤسسات خدمت‌رسانی تهیه و تولید می‌شوند و شبکه مسیحی مزبور، تنها آن را پخش می‌کند که در هر صورت این تعامل موجب موفقیت بالای جریانات تبشیری شده است. در انتها موارد دیگری از شگردهای کسب توفیق را به صورت فهرستوار برمی‌شمریم:

وجه به تنوع برنامه‌ها و جذابیت‌های ساختاری؛
حرکت در فضای فرهنگی جامعه هدف؛

استفاده از نام‌های بومی در ارتباط با ملیت‌ها، قومیت‌ها و دیگر ادیان و مذاهب؛
استفاده از جذابیت‌های جنسی در چیش برنامه‌های گفتگو محور؛
ادعای فرافرقه‌ای بودن و گذر از اختلافات فرقه‌ای؛
استفاده از نیروهای بومی هر منطقه در برنامه‌های بین‌المللی.

منابع

۱. پیتزکر، «پاپوش دوختن برای مسیحیان بنیادگرا»؛ قاسمیان، رحیم (مترجم)، ماهنامه رواق هنر و اندیشه، شماره ۳۴.
۲. شاکر نژاد، احمد، «بررسی شبکه ماهواره‌ای TBN»، ماهنامه رواق هنر و اندیشه، شماره ۳۰.
۳. شاکر نژاد، احمد (۱۳۸۹). بررسی شبکه‌های ماهواره‌ای دینی، قم: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.
4. Encyclopedia of Religion, Communication and Media, Daniel A. Stout, Editor, Satellite Communication, Dale Cressman, Routledge, New York & London, 2006.
5. Mohabat, Nejat, SAT 7 pars, God TV, Smile of the child, JCTV, The church channel.